

DANCING QUEEN. Arina Trostyanetskaya som Robot i "The tale of the great computing machine". Foto: MARTIN HELLSTRÖM

Efter datakraschen

OPERA

THE TALE OF THE GREAT COMPUTING MACHINE

Efter "Sagan om den stora datamaskinen" av Hannes Alfvén
Av Carl Unander-Scharin och Åsa Unander-Scharin i samarbete med Nils Spangenberg
Reaktorhallen, Kungliga tekniska högskolan, Stockholm
Speltid 1.15 t.

Ni anar inte hur många trappor det är ner till Kungliga Tekniska högskolans underjordiska reaktorhall där det skall vankas en opera vi väntat på i över 50 år.

Mänskligheten har sedan tidernas begynnelse kunnat notera många underlättande

diskutabla vägar. Är Computa, den hörbara, osynliga, allestädes närvarande huvudrollen i Carl Unander-Scharins "The tale of the great computing machine", vår gemensamma "puta"? Datorn som allas fnask?

I Unander-Scharins dataopera är Alfvéns saga mindre libretto än avstamp och inspirationskälla. Mänskligt liv gestaltas av fem grundämnen – syre, väte, kväve, kol och argon – alla i fantasifullt personliga dräkter. Man fäster sig vid John Erik Elebys Carbon när han som pensionär i penningnöd konfronteras med en defekt Computa – Anna Larssons stämma, omedgörligare än en gång som "Tokfurstens" terapeutiska

upptäckter och uppfinningar: Elden, hästen, hjulet, elen. Fysiskt underlättande

vill säga. Det mänskliga intellektet å andra sidan har ständigt kommit på efterkälken, ända tills datorerna grep in med sina binära tal och hjälpte oss med uträkningar som annars skulle tagit åratal för ett otal aktiva hjärnor. Och de promiskuösa algoritmerna har fått dra sitt strå till stacken.

De tidiga datorerna hade i jämförelse med eld och hjul visat sig opålitliga nog för att forskarna skulle höja varningsflaggor. Till de främsta hörde Hannes Alfvén som för sina barn berättade "Sagan om den stora datamaskinen". Året var 1966, den allvetande "Miman" i Harry Martinsons rymdepos "Anlara" var aktuell även i Karl-Birger Blomdahls operaversion, och det ställer sig fullt naturligt att Blomdahl vid sin död våren 1968 hade en opera över Alfvéns datamaskin praktiskt taget färdig. Det var bara musiken som fattades, ett icke oviktigt element när det rör sig om opera.

Då talades mest om "datamaskinen" eller i diffust femininum "datan". Numera använder vi det maskulint neutrala "datorn" lika ofta som engelskan "computer". Stavad "computa" klingar det praktiskt taget likadant, men i skrivet skick tar det ut oss på

Lars Sjöberg rekommenderar en ny opera i KTH:s reaktorhall

Gud Moder
Och vid fenomenala Arina Trostyanetskaya i Argons

dansade roll, när hon tolkar mänsklighetens gradvisa återvändande till livet efter den stora datakraschen.

De tre övriga – Elisabet Einarsdottir, Linnea Andreassen och Jakob Högström – är mindre konturskarpa men sprider idel väljud i ensembler och soloinsatser. Ingen behöver sakna klanglig och melodisk sensualism à la Bellini eller Richard Strauss, vilket jag misstänker att vi gjort om Blomdahl en gång fått som han tänkt sig.

Överallt i den väldiga reaktorhallen sitter fem musiker här och var och stöder spelet men vankar inte omkring så som vi tidigare förvarnats om. Blografen Skandias Wurlitzerorgel har auktoriteten bevarad fast den inte spelas "live" utan aktiveras med metoder vi får utröna på egen hand. Vad de två robotarna mot slutet har där att göra är nog ett svårare spørsmål.

Sjutton utsålda föreställningar är annonserade, men nöj er inte med det. Tjat och gnat har alltid lönat sig, och att biljettsystem kan paja känner vi ju till.

Lars Sjöberg

kulturen@expressen.se

Lars Sjöberg är kritiker på Expressens kultursida.